

ikke fjernes gennem fængselsopholdet. Tværtimod er den indsatte situation ofte forværret under opholdet. Dette og fornedrelsen – det manglende selvværd – befordrer ny kriminalitet.

Når en indsat løslades, står han oftest uden arbejde, uden penge, med en voksende gæld og måske med en opløst familie. De sparsomme løsladelsespenge rækker ikke langt og bliver for øvrigt – på et mere end tvivlsomt lovgrundlag – helt eller delvis modregnet i de sociale ydelser. Den løsladte er ikke berettiget til dagpenge.

Fængselsvæsenet er en helt egen verden, hvor der tværtimod er behov for en forberedelse af løsladelsen bl.a. ved at tilnærme normerne og forholdene til det samfund, som det dog burde være formålet at hjælpe de indsatte til at fungere i bagefter.

En form for aflønning af fangerne ville løse en del af problemerne. En opsparring ville gøre det lettere at fungere i den første svære tid, hvor recidivrisikoen erfaringsmæssigt er størst. En hel eller delvis betaling af gæld ville gøre den økonomiske situation mindre uoverskuelig. Betaling af underhold ville mindske familiens følelse af at være svigtet. Den generelle funktionsevne ville være større. Samarbejdet med arbejdslederne i fængslet ville være bedre, og der ville være større produktivitet.

Derfor foretrækker forslagsstillerne overenskomstmæssig løn eller en hertil svarende løn. Muligheden for at tjene penge som andre mennesker, betale gæld, underholde familie, opspare til løsladelsen, betale for kosten, betale skat og opretholde et rimeligt forbrug i fængslet vil give den indsatte mulighed for at opretholde en følelse af selvværd, som er én blandt flere betingelser for at kunne fungere tilfredsstillende ved løsladelsen.

4. Praktiske problemer

Forsøgsperioden skal efter forslagsstillerens opfattelse tilvejebringe grundlaget for en permanent ordning. Dette indebærer, at forsøget skal tilrettelægges, så der indhøstes et erfaringsgrundlag, der kan inddrages i udformningen af en sådan ordning. Der skal bl.a. tages stilling til følgende problemer:

- a) afgrænsning af persongruppen (f.eks. forholdet mellem arbejdende og studerende i fængslerne),
- b) de arbejdsretlige forhold,
- c) konsekvenser for sociale ordninger og andre forsikringsordninger (herunder regler for egenbetaling ved brug af frisør, tandlæge m.v.),
- d) formen for den overenskomstmæssige løn,

- e) normer for betaling af kost (f.eks. pris pr. måltid, pris pr. dag samt beregning heraf),
- f) organisationsforhold,
- g) forhold til dagpengelovgivningen,
- h) eventuel afskaffelse af arbejdspligten,
- i) forholdet til indsatte med arbejde uden for fængslet samt til personer, som er idømt samfundstjeneste,
- j) fastlæggelse af arbejdets art, produktionen og eventuelle aftaler om afsætning,
- k) forholdet til arbejdsmiljøloven,
- l) faglig uddannelse og
- m) bestemmelse om de enkelte forpligtelses indbyrdes prioritet (f.eks. mulighed for udpantning).

Forslagsstillerne er meget fordomsfrie i forhold til en lang række af disse problemer, men ønsker dog alligevel at præcisere, at den konkrete udformning nødvendigvis må være i overensstemmelse med forslagets intentioner. Således må det nødvendigvis sikres, at fangen bliver dagpengeberettiget, at fangen ikke kan udpantes for gældsforpligtelser, som gør det umuligt at spare op eller bidrage til familiens underhold, og at fangen i det hele taget ved sin løsladelse står bedre rustet til at fungere i samfundet igen.

Det vil blive indvendt mod beslutningsforslaget, at arbejdsløse så at sige kan »kvalificere« sig til at arbejde og blive dagpengeberettigede ved at begå en lovovertrædelse. Hertil ønsker forslagsstillerne at bemærke, at nærværende forslag har til formål at begrænse recidivrisikoen, og at dette er en påtrængende opgave, uanset om der er arbejdsløshed eller ej. En sådan kynisk spekulation i fangeløn forekommer forslagsstillerne utænkelig. At samfundet behandler 300.000 mennesker dårligt ved ikke at stille arbejdsmarkedet til rådighed for dem, kan ikke begrunde, at nogle andre så til gengæld skal arbejde uden løn.

5. Økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser lader sig ikke entydigt opgøre. Den umiddelbare merudgift vil modsvares af indtægter for betaling af kost, mindre belastning af det sociale system og eventuelle skatteindtægter.

Det helt afgørende i denne forbindelse er dog, at ordningen vil medføre et fald i recidivrisikoen. Hvis blot recidivmængden nedbringes med 20–25 pct., er forslaget økonomisk neutralt. I Sverige er der konstateret en væsentlig nedbringelse.

6. Forholdet til den nedsatte kommission